

**VÅLD I UNGAS NÄRA
RELATIONER**

Sammanfattning av tre forskningsrapporter

Detta är en kortfattad version av tre forskningsrapporter.

De fullständiga versionerna går att hitta på vår hemsida **jamstalldhetsmyndigheten.se**

Foto omslag: Stina Gränfors

Jämställdhetsmyndigheten • Göteborg, September 2024 • Dnr: ALLM 2021/264

Har du frågor om denna publikation, kontakta: info@jamstalldhetsmyndigheten.se

Foto: Stina Gränfors

Den här skriften är en sammanfattning av tre forskningsrapporter som är beställda av Jämställdhetsmyndigheten.

Samtliga undersöker våld i ungas nära relationer ur olika perspektiv:

- Våld i ungas nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck
- Dödligt partnervåld mot unga
- Våld i ungas nära relationer och det ideella stödet

För mer information, besök vår webb:

jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/vald-i-ungas-nara-relationer/

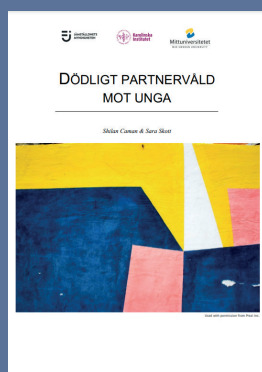
LÄS FORSKNINGSRAPPORTERNA I SIN HELHET

VÅLD I UNGAS NÄRA RELATIONER OCH HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK

Författare:

Carolina Jernbro, universitetslektor vid Karlstads universitet och sakkunnig i frågor om våld mot barn på Stiftelsen Allmänna Barnhuset & Åsa Landberg, sakkunnig i frågor om våld mot barn på Stiftelsen Allmänna Barnhuset

DÖDLIGT PARTNERVÅLD MOT UNGA

Författare:

Shilan Caman, med. dr. Centrum för psykiatri-forskning på Karolinska institutet & Sara Skott, docent i Kriminologi på Mittuniversitetet

VÅLD I UNGAS NÄRA RELATIONER & DET IDEELLA STÖDET

Författare:

Sibel Korkmaz, fil.dr i socialt arbete & Carolina Överlien, professor i socialt arbete vid Stockholms universitet

VÅLD I UNGAS NÄRA RELATIONER OCH HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK

Rapporten Våld i ungas nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck bygger på en enkät som skickades ut till 149 skolor runt om i Sverige.

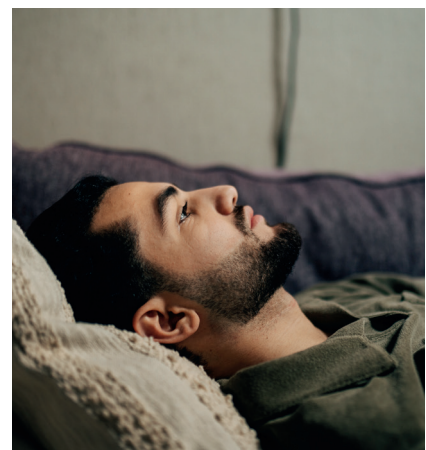
Totalt svarade 5 820 ungdomar i årskurs 9. I enkäten fick elever 15–16 år gamla svara på frågor om våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck. Av de ungdomar som varit i en relation svarade var tredje att de hade blivit utsatta för våld i nära relation. Det vanligaste är att bli utsatt för digitalt och psykiskt våld.

Nästan en av tio som hade haft en nära relation svarade att de hade blivit utsatta för sexuellt och fysiskt våld i parrelationen. Tjejer och icke-binära utgjorde en klar majoritet av de som utsatts för våld i nära relation.

Rapporten visar även att de som blivit utsatta för våld från en partner ofta har blivit utsatta för våld av andra personer, exempelvis en familjemedlem. Ungdomar med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och ungdomar med föräldrar som har missbruks- eller beroendeproblematik var också utsatta för våld i större utsträckning än andra.

En viktig slutsats i rapporten är att det våldsförebyggande arbetet behöver stärkas och vidgas för att även omfatta yngre barn. Om det våldsförebyggande arbetet bland yngre barn stärks så kan risken för att utsättas för våld i nära relationer i högre åldrar minska.

Unga som varit utsatta för våld från en partner har ofta även varit våldutsatta av andra personer, exempelvis en familjemedlem.

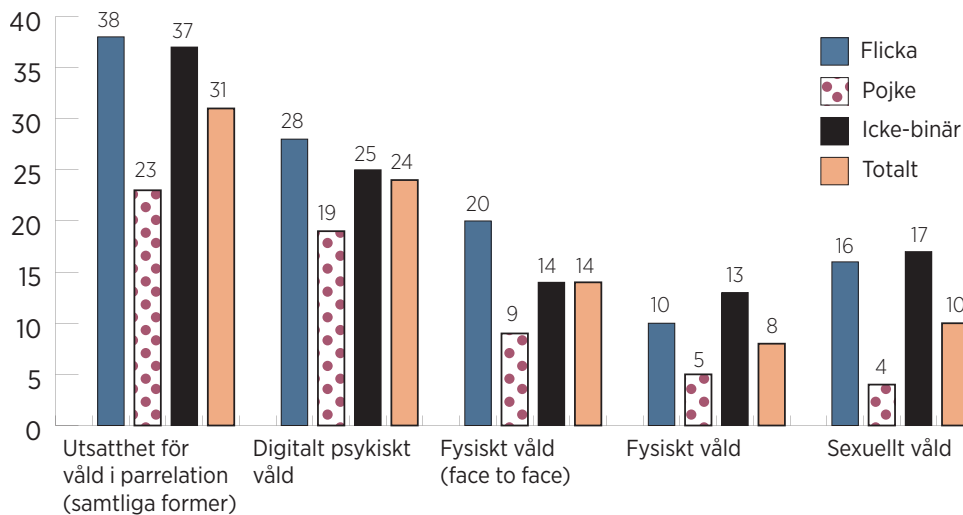
Foton: Stina Gränfors

Författare:
Carolina Jernbro & Åsa Landberg

SLUTSATSER

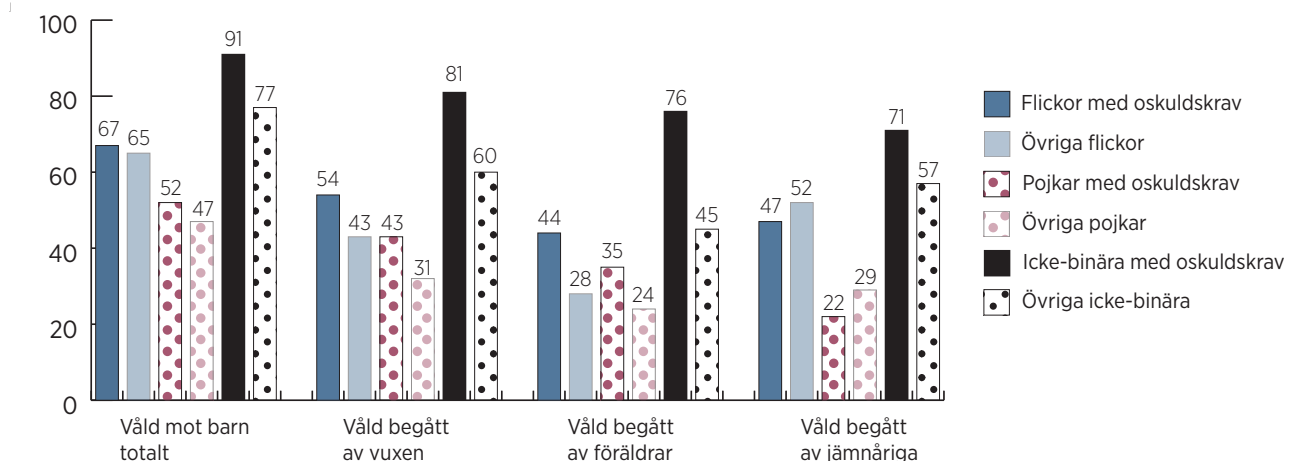
- Våld i ungas nära relationer är vanligt förekommande och överlappar ofta med utsatthet för andra våldsformer.
- Studien är unik eftersom deltagarna är unga. Många av dem hade redan utsatts för våld i en egen relation, vilket visar att det våldsförebyggande arbetet behöver starta tidigt.
- Studien undersöker olika former av våld (fysisk barnmisshandel, psykisk barnmisshandel, uppleva våld mot föräldrar, omsorgssvikt, sexuella övergrepp och mobbning). Dessa överlappar alla med våld i ungas nära relationer.
- Nästan var tredje ungdom som haft en relation hade utsatts för våld i nära relation redan vid 15 års ålder. Var tionde hade utsatts för sexuellt våld och åtta procent för fysiskt våld.
- Flickor och icke-binära var utsatta för alla former av våld i högre utsträckning än pojkar. Sexuellt våld var fyra gånger så vanligt bland flickor och icke-binära jämfört med pojkar. Det var dubbelt så vanligt att flickor var utsatta för fysiskt våld i en nära relation jämfört med pojkar.
- Det digitala psykiska våldet var den vanligaste formen av våld i ungas nära relationer.
- Totalt 16 procent av de tillfrågade som haft en nära relation hade varit utsatta för minst två våldsformer.
- Enkäten visade att utsatthet för våld hade stora effekter på den psykiska hälsan. Ungar som utsatts för våld i en nära relation uppgav i högre utsträckning självskadebeteende, suicidtankar och suicidförsök än unga som inte varit utsatta för våld i en nära relation.
- Ungefär var femte tillfrågad ungdom uppgav att de upplever oskuldskrav. Oskuldskraven var betydligt vanligare bland ungdomar med utrikesfödda föräldrar, framförallt för flickor.
- Oskuldskrav är vanligast bland flickor med utrikesfödda föräldrar.
- Flickor med oskuldskrav var utsatta för mer allvarligt och systematiskt fysiskt våld än pojkar och övriga flickor.
- Flickor med oskuldskrav hade i högre grad krav från sin omgivning på en partner än övriga, inklusive större krav på att vara i en heterosexuell relation.

Utsatthet för olika former av våld i parrelation fördelat på kön. Andel (%).

Svarande var 1311 flickor, 1311 pojkar och 89 icke-binära ungdomar som haft en relation

Utsatthet för våld totalt, begått av vuxna, föräldrar och jämnåriga bland ungdomar med oskuldskrav jämfört med övriga. Andel (%).

DÖDLIGT VÅLD I UNGAS PARRELATIONER

Rapporten Dödligt partnervåld mot unga undersöker omfattning och utveckling av dödligt partnervåld i heterosexuella parrelationer. Rapporten är baserad på samtliga lösta fall av dödligt partnervåld i Sverige mellan åren 1990 och 2017.

I rapporten framgår det att dödligt partnervåld inte är ett problem som bara förekommer bland vuxna. Unga personer utsätts för dödligt partnervåld i liknande utsträckning. Trots det finns det stora kunskapsluckor och lite forskning på området.

I jämförelser mellan unga och vuxna över 26 så framkommer det att det finns både likheter och olikheter mellan åldersgrupperna. Tydligt är att den stora majoriteten av de som utsätts för dödligt partnervåld mot unga, hela 97 procent, är tjejer i heterosexuella relationer.

En annan viktig slutsats är att dödligt partnervåld mot unga inte minskar över tid. Mellan 1990 och 2017 har det skett en minskning med 1,7 procent i genomsnitt per år när det gäller dödligt partnervåld mot vuxna kvinnor. En liknande nedåtgående trend visar sig inte när det gäller dödligt partnervåld mot unga tjejer.

En trolig förklaring till skillnaderna mellan unga och vuxna kan vara att mycket av det våldsförebyggande arbetet genom åren främst har varit riktat mot vuxna.

En annan viktig slutsats är att dödligt partnervåld mot unga inte minskar över tid.

SLUTSATSER

- Dödligt partnervåld där män dödar kvinnor minskar över tid. Men den nedåtgående trenden gäller inte dödligt våld mot unga tjejer.
- Vid dödligt partnervåld mot unga är brottsoffren i princip uteslutande tjejer. 97% av brottsoffren består av tjejer som dödas av en manlig partner.
- 16% av allt dödligt partnervåld i Sverige begås mot personer som inte hunnit fylla 26 år.
- Det är sex gånger högre risk att kvinnor, oavsett ålder, blir utsatta för dödligt partnervåld i jämförelse med män.
- I genomsnitt dödas 14 tjejer och kvinnor av en manlig partner per år.
- Det finns både likheter och väsentliga skillnader mellan dödligt partnervåld mot tjejer och vuxna kvinnor. De viktigaste faktorerna som utmärker dödligt partnervåld mot unga tjejer är separation som motiv och strypning som tillvägagångssätt. Det är dubbelt så hög risk för tjejer att dödas genom strypning i jämförelse med vuxna kvinnor.
- Det finns viktiga skillnader mellan unga och vuxna vad gäller substanser som konsumeras och missbrukas. Narkotikaanvändning är vanligare både bland gärningsmän och brottsoffer vid dödligt partnervåld mot tjejer.
- Kunskapen om dödligt våld i ungas partnerrelationer är begränsad. För att effektivt kunna bekämpa och förebygga partnervåld, oavsett ålder, behöver specifik hänsyn läggas till unga brottsoffer.

VÅLD I UNGAS NÄRA RELATIONER OCH DET IDEELLA STÖDET

I rapporten Våld i ungas nära relationer och det ideella stödet undersöks hur och varför unga söker stöd hos jourer när de blir utsatta eller utsätter andra för våld i nära relation.

I rapporten framgår det att ideella verksamheter är viktiga utifrån den lägre tröskeln för stöd som de erbjuder. Att stödet dessutom inte är villkorat är också en viktig faktor till varför unga söker sig dit.

En annan fördel är att unga kan välja att vara anonyma i sin kontakt med verksamheten. De kan då även ha viss kontroll över huruvida sociala myndigheter eventuellt kopplas in.

Det framkommer även att unga ofta söker stöd i ett akut skede. Vissa söker för något som sker här och nu. Andra söker stöd när de har kommit till insikt om eller fått veta att de utsatt någon för våld eller gjort något problematiskt i en relation.

Rapporten är uppdelad i tre delstudier, som berör samhällets ideella stöd, vad våldsutsatta och våldsutövande unga söker stöd för online samt hur unga resonerar kring samhällets stöd utifrån våld i ungas nära relationer.

Jourerna får ofta vara de som tar emot en berättelse om våld första gången den berättas.

SLUTSATSER

- Tjej-, ungdoms- och transjourer runt om i landet samlar engagemang och kunskap om våld i ungas nära relationer. Jourerna har en viktig roll då det är en låg tröskel in till dem, och där det finns spetskompetens om problem som unga kan tänkas ha.
- Jourerna får ofta vara de som tar emot en berättelse om våld första gången den berättas.
- Jourerna rapporterar att kommunala och regionala aktörer ofta inte klarar att ta vid där jourernas roll och mandat tar slut.
- Bilden från flera jourer visar också på att unga har en viss misstro till myndigheter, varför de i stället vänder sig till en jour.
- Ungar söker ofta stöd i en pågående situation, i ett akut skede. Detta bör ses i relation till att det tar lång tid för personer utsatta för våld och övergrepp innan de berättar för någon om det de utsatts för, och ber om hjälp.
- Det finns behov av att uppmärksamma ungdomar med neuropsykiatriska och andra typer av funktionsnedsättningar, då det finns en ökad risk för våldsutsatthet.
- Att kunna söka stöd anonymt hos jourer är viktigt, speciellt för ungdomar som lever i en hederskontext och inte kan vända sig till någon i sin omgivning.
- Ungdomar i hederskontext ofta väljer bort att söka stöd hos exempelvis elevhälsovård eller socialtjänst, som har ett formellt ansvar för barns och ungas hälsa.
- Många ungdomar söker stöd för att få hjälp med att reda ut om det faktiskt är våld som de har blivit utsatta för.
- Våldsutövande ungdomar söker stöd då de till exempel fått till sig av en före detta partner att de gått över dennes sexuella gränser. Då väljer de främst att vända sig till en anonym chatt.

Jämställdhetsmyndigheten | Vikingsgatan 3, 411 04 Göteborg
031-392 90 00 | info@jamstalldhetsmyndigheten.se | www.jamstalldhetsmyndigheten.se